

Asiantuntijalausunto HE 27/2024 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

7.5.2024

eduskunnan hallintovaliokunta

Minna Säävälä

johtava asiantuntija

työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asiantuntijalausunnon sisältö

- Työ- ja elinkeinoministeriö tarkastelee tässä asiantuntijalausunnossa hallituksen esityksen mukaisia muutoksia erityisesti
 - kotoutumisen edistämisen sekä
 - työ- ja opiskeluperusteisen maahanmuuton näkökulmista.
- Pääasiallisena aiheena ovat asumisaikaedellytyksen pidentäminen kahdeksaan vuoteen sekä kannustinvaikutus kotoutumiseen.

Asumisaikaa koskevien säännösten yksinkertaistaminen

- TEM pitää hallituksen esitykseen sisältyvien asumisaikaa koskevien säännösten yksinkertaistamista tarpeellisena muutoksena.
- Asumisaikaa koskevien edellytysten selkiyttäminen ja yksinkertaistaminen on kotoutumisen ja maahanmuuttajien osallisuuden kokemuksen näkökulmasta myönteistä.

Vaikutukset kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimaan

- Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus selvittää työperusteisen maahanmuuton osalta pitovoimaan vaikuttavat tekijät ja edistää niitä muiden toimijoiden kanssa.
- Asumisaikapidennys sekä asumisaikaan sisällytettävissä olevan ulkomailta oleskeluajan lyhentäminen yhteen vuoteen voivat osaltaan heikentää ulkomaisen työvoiman veto- ja pitovoimaa Suomessa.

Kansalaisuuden kotoutumiseen kannustava vaikutus

- Kansalaisuuden saamisen mahdollisuus voi kannustaa kielitaidon ja muiden kansalaisuuden edellytyksenä olevien taitojen hankkimiseen jo ennen kansalaisuuden hakemista tai kansalaisuuden hakemisen jälkeen (esim. [Peters & Schmeets 2018](#)).
- Kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden perusteella mahdollisuus kansalaisuuden saamiseen suhteellisen lyhyellä asumisajalla edistää kotoutumista. Kannustinvaikutus häviää edellytetyn asumisajan pidentyessä ([Hainmüller, Hangartner & Pietrantuono 2017](#)).
- Jos kansalaisuutta hakevalla olisi kansalaisuuden edellyttämä vähintään tyydyttävä suomen tai ruotsin kirjallinen ja suullinen kielitaito (B1, keskitason taitotaso), olisi kansalaisuuden edellyttämä asumisaika selkeästi kahdeksaa vuotta lyhyempi eli viisi vuotta. Aika olisi vuoden pidempi kuin nykyisin.
- Suhteellinen 'hyöty' kielitaidon osoittamisesta olisi jatkossa suurempi kuin nykyisin (8→5 v nykyisin 5→4 vuotta), mitä voidaan pitää myönteisenä asiana. Edellytetyn asumisajan pidentäminen myös kielitaidon omaavilta olisi tutkimustiedon valossa kuitenkin kotoutumisvaikutuksiltaan kielteinen muutos.
- Myös kahdeksan vuoden asumisajan jälkeen kansalaistamisen edellytyksenä on edelleen kielitaidon osoittaminen.

Tutkimustiedon perusteella kannustinvaikutus vaihtelee eri kohderyhmissä

- Maahanmuuttajanaiset hyötyvät tutkimusten mukaan miehiä enemmän mahdollisuudesta nopeaan kansalaistamiseen ([Hoxhaj, Vink & Breuer 2020](#), [Gathmann & Garbers 2022](#)).
- Saksassa kansalaisuuden saamisen ehtojen helpottaminen nosti merkittävästi naisten tuloja, miesten tuottavuutta sekä miesten ja naisten koulutukseen osallistumista ja kielitaitoa ([Gathmann & Keller 2018](#)).
- Sveitsiläisessä tutkimuksessa havaittiin, että kansalaisuuden saamisen myönteinen vaikutus tuloihin oli pitkällä aikajänteellä merkittävin haavoittuvimmassa asemassa oleville kv-suojelua saaville ([Hainmüller, Hangartner & Ward 2019](#)).

Johtopäätökset

- Kansalaisuuden saamisen kannustinvaikutus toteutuu suhteellisen lyhyen asumisaikaedellytyksen tilanteessa.
- Kansalaisuuden kannustinvaikutus kotoutumisen edistämisessä edellyttää, että erityisesti haasteellisessa tilanteessa oleville on tarjolla toimivia kotoutumispalveluita.
- Kannustinvaikutus edellyttää, että uuden kotoutumislain (*laki kotoutumisen edistämisestä* 681/2023) toimeenpano voimaantulon jälkeen 1.1.2025 on tehokasta. Kunnille siirtyy tuolloin vastuu myös työttöminä työnhakijoina olevien maahanmuuttajien kotoutumispalveluista.
- Kannustinvaikutuksen säilyminen asumisajan pidentämisestä huolimatta edellyttää, että maahanmuuttajille viestitään selkeästi siitä mahdollisuudesta, että
 - tyydyttävän kielitaidon saavuttaminen voi mahdollistaa kansalaisuuden saamisen viiden vuoden asumisajan jälkeen sekä siitä,
 - Miten toimien lain edellytykset voi täyttää.

Kiitos!

minna.saavala@gov.fi